

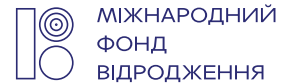
АНТИКОРУПЦІЙНІ СТУДІЇ

МАГІСТЕРСЬКА ПРОГРАМА

КУРС

**КОРУПЦІЙНІ
РИЗИКИ У СИСТЕМІ
ПРАВОСУДДЯ УКРАЇНИ**

2021/22

Контактна інформація:

Андрій Бойко
boykolnu@gmail.com

Опис курсу:

«Корупційні ризики у системі правосуддя України» є нормативним курсом сертифікатної програми «Антикорупційні міждисциплінарні студії». Завершується дисципліна заліком.

Мета дисципліни – надати студентам знання про принцип незалежності судової влади та його значення для утвердження верховенства права у нашому суспільстві; сформувати розуміння феномену корупції та особливостей її прояву у системі правосуддя України.

Завдання – сформувати у студентів розуміння небезпеки явища корупції та її окремих проявів для здійснення якісного та ефективного правосуддя, надати їм знання та сформувати вміння щодо встановлення чинників корупції в системі правосуддя та визначення заходів з їх усунення.

У результаті вивчення курсу студент повинен:

набути: 1) розуміння небезпеки корупції для забезпечення права на справедливий суд 2) нетолерантність до корупції загалом і до корупції у системі правосуддя зокрема.

знати: 1) законодавство про судоустрій і статус суддів України та міжнародні стандарти щодо забезпечення безсторонності суду; 2) етичні стандарти поведінки судді; 3) особливості проявів корупції у системі правосуддя України; 4) основні заходи запобігання корупції у системі правосуддя; 5) поняття та особливості дисциплінарної відповідальності суддів, у тому числі за вчинення корупційних правопорушень.

вміти: 1) здійснювати оцінку положень законодавства про судоустрій і статус суддів щодо забезпечення незалежності суду та суддів; 2) здійснювати кримінологічну експертизу законодавства про судоустрій і статус суддів щодо можливих корупційних ризиків; 3) виявляти й аналізувати тенденції судової практики та практики дисциплінарних органів про притягнення суддів до юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення; 4) скласти програму запобігання корупції у відповідному органі системи правосуддя України.

Курс «Корупційні ризики у системі правосуддя України» має зв'язок з такими іншими дисциплінами: загальна теорія права, соціологія права, конституційне право, про судоустрій і статус суддів, кримінологія, адміністративне судочинство.

РОЗКЛАД ЗАНЯТЬ

№	Тема	Дата	Час проведення	Форма	Лектор	Зміни до розкладу
1	Конституційні засади незалежності судової влади	14.01.2022 (п'ятниця)	18:00-19:20 19:30-20:50	Лекція-обговорення		
2	Судоустрій та суддівське врядування в Україні: стан та корупційні ризики	21.01.2022 (п'ятниця)	18:00-19:20 19:30-20:50	Лекція-обговорення		
3	Незалежність та недоторканість судді	28.01.2022 (п'ятниця)	18:00-19:20	Лекція-обговорення		
		04.02.2022 (п'ятниця)	19:30-20:50			
4	Етичні стандарти поведінки судді	11.02.2022 (п'ятниця)	18:00-19:20	Лекція-обговорення		
		18.02.2022 (п'ятниця)	19:30-20:50			
5	Адміністрування судів та корупційні ризики	25.02.2022 (п'ятниця)	18:00-19:20 19:30-20:50	Лекція-обговорення	Андрій Бойко	
6	Викриття та протидія корупції у зв'язку із здійсненням суддею правосуддя	04.03.2022 (п'ятниця)	18:00-19:20 19:30-20:50	Лекція-обговорення		
7	Дисциплінарна відповідальність суддів	11.03.2022 (п'ятниця)	18:00-19:20	Лекція-обговорення		
		25.03.2022 (п'ятниця)	19:30-20:50			
8	Довіра суспільства до суду та участь громадськості у запобіганні корупції серед суддів	01.04.2022 (п'ятниця)	18:00-20:50	Лекція-обговорення		

Всі письмові роботи надсилати на boykolnu@gmail.com, в копію ставити acrec.kma@gmail.com.

Веб-сайт курсу

Програма, анонси та навчальні матеріали будуть розміщені на веб-сайті ACREC: <https://acrec.org.ua/>

ПРАВИЛА ТА ВИМОГИ КУРСУ:

ДЕДЛАЙНИ ПІДГОТОВКИ ПИСЬМОВИХ РОБІТ:

- 👁️ **до 4 лютого 2022 р.** – Зауваження і пропозиції до Положення про проведення конкурсу на зайняття посади члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. Затверджено рішенням Вищої ради правосуддя від 10-го грудня 2019 р. зі змінами від 14 січня 2020 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [https:// www.hcj.gov.ua](https://www.hcj.gov.ua) <<http://www.hcj.gov.ua>>
- 👁️ **до 25 березня 2022 р.** – есе на одну з таких тем:
 - «Причини та умови корупції серед суддів в Україні (2010–2019 роки): рейтинг від основних до другорядних, обґрунтування»;
 - «Кримінологічна оцінка корупційних ризиків змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 31 жовтня 2019 р.»;
- 👁️ **до 1 квітня 2022 р.** – Висновок громадської антикорупційної експертизи на Антикорупційну програму Вищої ради правосуддя на 2020 р.

Програма передбачає виконання 2 тестових завдань протягом курсу. Дати проведення тестування будуть повідомлені додатково.

Вимоги до письмових робіт

- 👁️ Письмова робота повинна бути написана студентом самостійно. У разі виявлення плагіату (у т.ч. навіть незначних запозичень чужих думок без оформлення посилань на їх джерела) робота не зараховується, інша робота замість не зарахованої не приймається.
- 👁️ При підготовці письмової роботи студентам необхідно керуватися Положенням про академічну доброчесність здобувачів освіти у НаУКМА, затвердженим наказом Президента НаУКМА від 7 березня 2018 р. №112.
- 👁️ За найвищим балом оцінюється письмова робота, виконана:
 - із застосуванням очевидного творчого підходу і містить нестандартний погляд на юридичні факти;
 - із використанням судової та іншої практики; - із використанням зарубіжної літератури і така, що пропонує порівняльний підхід для оцінки українського права і практики його застосування.
- 👁️ Оцінка безпосередньо не залежить від обсягу роботи. Думки мають бути викладені як тези повідомлення. Обсяг зазвичай має становити не менше 2-х і не більше 4-х сторінок (титільна сторінка не потрібна, аркуш А-4, гарнітура Times New Roman або Arial, шрифт 12, інтервал 1,5).

- 👁️ Ілюстрації (схеми, графіки, таблиці, малюнки тощо) можуть бути розташовані в додатках кількістю і обсягом в межах розумного.

Лекції, дискусії та case-study:

Слухачі повинні брати активну участь у дискусіях, а також бути готовими до виконання завдань протягом заняття. У разі внесення змін до вимог курсу про це буде зроблено усне оголошення та повідомлено через список розсилки. Студенти особисто відповідальні про обізнаність щодо цих змін, навіть, якщо були відсутні на занятті.

Правила листування ел. поштою:

Прохання надсилати електронні листи лише в таких випадках: 1) щодо призначення додаткової індивідуальної консультації; 2) повідомлення про відсутність на занятті та причини; 3) прохання надіслати ще раз анонси, зміни до програми, розкладу чи інші додаткові матеріали курсу. Питання щодо роз'яснення матеріалів курсу, процедур занять чи підсумкового контролю просимо вирішувати після занять або під час індивідуальних консультацій.

Отримання додаткових балів:

Курс не передбачає можливості будь-яких додаткових форм завдань для отримання додаткових балів, крім тих, що передбачає програма.

Правила поведінки на заняттях:

Будь ласка, не запізнюйтеся на пари, під час лекцій вимикайте мобільні телефони. Обговорення та дискусії під час занять повинні бути жвавими та цікавими, але прохання висловлювати Ваші коментарі ввічливо. Будь ласка, виявляйте повагу до чужої думки і виражайте Вашу незгоду з аргументами інших коректно.

Етичні правила щодо написання робіт:

Етичні правила щодо написання робіт: Усі студенти повинні особисто працювати над проектом. Співпраця з іншими студентами передбачається в межах виконання спільного проекту. Студенти зобов'язанні робити посилання у роботі на використані джерела; використання публікацій та досліджень без посилань вважається плагіатом. Плагіат є недопустимим та призведе до втрати права отримати кредити за курс.

Оцінювання знань та вмінь студентів. Шкала оцінювання знань:

Шкала	Оцінка за національною шкалою	Визначення
A 91-100	відмінно	Дуже високий рівень знань із незначними помилками
B 81-90	добре	Дуже добре; більше ніж середній рівень знань, але з деякими помилками
C 71-80	добре	Добре; загалом гарна робота, але є достатня кількість помітних помилок
D 66-70	задовільно	Задовільно; але із значними недоліками
E 60-65	задовільно	Достатньо; досягнуті мінімальні критерії
F 30-59	незадовільно	Незадовільно; потрібна деяка додаткова робота
F 0-29	незадовільно	Неприйнятно; потрібна значна додаткова робота

Розподіл балів в межах курсу

Оцінка складається з двох блоків

Перший блок
за роботу протягом курсу
70 % від загальної оцінки
(макс. 70 балів)

Другий блок
30 % від загальної оцінки
(макс. 30 балів)

Зауваження і пропозиції		Есе		Висновок		Тест		Підсумковий контроль	
20	A	20	A	20	A	10	A	Від 1 до 30 балів	
16	B	16	B	16	B	8	B		
12	C	12	C	12	C	6	C		
8	D	8	D	8	D	4	D		
4	E	4	E	4	E	2	E		

Список розсилки групи:

Куратори курсу робитимуть оголошення на електронну пошту студентів. Ви особисто відповідальні за ознайомлення з цими оголошеннями.

План курсу

Корупційні ризики у системі правосуддя України

ТЕМА 1. КОНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ СУДОВОЇ ВЛАДИ

Література

План

- 🕒 Судова влада у структурі державної влади.
- 🕒 Принцип верховенства права: право на справедливий суд.
- 🕒 Поняття та складові елементи незалежності судової влади.
- 🕒 Незалежність суду та суддів: гарантії та механізми їх забезпечення.
- 🕒 Підзвітність судової влади.
- 🕒 Особливості корупційної вразливості судової влади.

Викладач:

Андрій Бойко

- 👁️ Конституція України. Ст. 6, ст. 8, ст.ст. 124-126.
- 👁️ Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М. І. Козюбри. – К.: Ваіте, 2016. – С.376-379.
- 👁️ Мірило правовладдя. Європейська Комісія «За демократію через право» (Венеційська Комісія) / Коментар. Глосарій. Переклад з англійської Сергія Головатого. – К.: ТОВ «Компанія ВАІТЕ», 2017. – С. 28-38; 53-57.
- 👁️ Захист права на справедливий суд відповідно до Європейської конвенції з прав людини / Довидас Віткаускас, Григорій Диков. Посібник для юристів. – Рада Європи, 2-не видання (українська версія). – К.: Pronto Print, 2018. – С. 9-58.
- 👁️ Хотинська-Норм О. З. Теорія і практика судової реформи в Україні: монографія / О. З. Хотинська-Нор. – К.: Алерта, 2016. – С. 10-27, 260-331.
- 👁️ Основні принципи незалежності судових органів (схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада та 13 грудня 1985 р.) / Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. – К.: ТОВ «Видавництво «Юстон», 2015. – С.19-23.
- 👁️ Європейська хартія про статус суддів (Рада Європи, 1998 р.) / Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. – К.: ТОВ «Видавництво «Юстон», 2015. – С.27-31.
- 👁️ Рекомендація CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки (від 17 листопада 2010 р.) / Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. – К.: ТОВ «Видавництво «Юстон», 2015. – С.41-50.
- 👁️ Монреальська універсальна декларація щодо незалежності правосуддя (Перша світова конференція щодо незалежності правосуддя, 1983 р.) / Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. – К.: ТОВ «Видавництво «Юстон», 2015. – С.107-112.

ТЕМА 2. СУДОУСТРІЙ ТА СУДДІВСЬКЕ ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: СТАН ТА КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ

План

- ▶ Організація суддівського врядування в Україні.
- ▶ Особливості взаємодії органів суддівського врядування.
- ▶ Корупційні ризики, пов'язані з діяльністю суддівського врядування.

Викладач:

Андрій Бойко

Література

- 👁️ Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 р. зі змінами і доповненнями станом на 31 жовтня 2019 р. [Відомості Верховної Ради України , 2016, №31, ст.545].
- 👁️ Закон України «Про Вищу раду правосуддя» від 21 грудня 2016 р. зі змінами і доповненнями станом на 31 жовтня 2019 р. [Відомості Верховної Ради України , 2017, №7-8, ст.50].
- 👁️ Положення про проведення конкурсу на зайняття посади члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. Затверджено рішенням Вищої ради правосуддя від 10-го грудня 2019 р. зі змінами від 14 січня 2010 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [https:// www.hcj.gov.ua](https://www.hcj.gov.ua)
- 👁️ Положення про Раду суддів України. Затверджено рішенням X позачергового з'їзду суддів України 16 вересня 2010 р. з наступними змінами. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [https:// www.rsu.gov.ua](https://www.rsu.gov.ua)
- 👁️ Висновок №10 Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо судової ради на службі суспільства (від 23 листопада 2007 р.) / Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. – К.: ТОВ «Видавництво «Юстон», 2015. – С.203-219.

ТЕМА 3. НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ТА НЕДОТОРКАННІСТЬ СУДДІ

План

- ⦿ Статус судді: права та обов'язки.
- ⦿ Інституційна та функціональна легітимність судді.
- ⦿ Гарантії незалежності та недоторканності судді.
- ⦿ Добір та призначення суддів.
- ⦿ Перевірка кандидатів на посаду судді на добросовісність.
- ⦿ Спеціальна перевірка кандидатів на посаду судді.
- ⦿ Особливості запобігання корупції серед суддів.

Викладач:

Андрій Бойко

Література

- ⦿ Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 р. зі змінами і доповненнями станом на 31 жовтня 2019 р. (Відомості Верховної Ради України, 2016, №31, ст.545). Ст.ст. 48-49, 52-62.
- ⦿ Закон України «Про Вищу раду правосуддя» від 21 грудня 2016 р. зі змінами і доповненнями станом на 31 жовтня 2019 р. (Відомості Верховної Ради України, 2017, №7-8, ст.50). Ст.ст. 58-69, 73-74.
- ⦿ Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. у редакції станом на 16 січня 2020 р. Ст.ст.480-482-2. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [https:// HYPERLINK «http://www.zakon.rada.gov.ua» www.zakon.rada.gov.ua](https://HYPERLINK«http://www.zakon.rada.gov.ua»www.zakon.rada.gov.ua)
- ⦿ Доповідь Європейської комісії «За демократію через право» (Венеційської комісії) щодо призначення суддів (від 16-17 березня 2007 р. / Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. – К.: ТОВ «Видавництво «Юстон», 2015. – С.153-161.
- ⦿ Висновок №21 Консультативної ради європейських суддів «Запобігання корупції серед суддів» (від 9 листопада 2018 р.). [Електронний ресурс]. Режим доступу: [https:// HYPERLINK «http://www.court.gov.ua» www.court.gov.ua](https://HYPERLINK«http://www.court.gov.ua»www.court.gov.ua)
- ⦿ Бути суддею // Л. Денисенко, О. Сироїд, І. Фадєєва, О. Шаповалова. – Київ, 2015. – С. 13-60.

ТЕМА 4.

ЕТИЧНІ СТАНДАРТИ ПОВЕДІНКИ СУДДІ

План

- ▶ Міжнародні стандарти етичної поведінки судді.
- ▶ Етичні стандарти поведінки судді у процесі здійснення правосуддя.
- ▶ Етичні стандарти поведінки судді поза судом.
- ▶ Роль голів судів у забезпеченні незалежності суду та суддів.
- ▶ Прояви внутрішнього впливу та корупції у системі правосуддя.

Викладач:

Андрій Бойко

Література

- ▶ Бангалорські принципи поведінки суддів (схвалені резолюцією 2006/23 Економічної та Соціальної Ради ООН від 27 липня 2006 р.) / Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. – К.: ТОВ «Видавництво «Юстон», 2015. – С.125-131.
- ▶ Коментарі щодо Бангалорських принципів поведінки суддів. – United Nations Office on Drugs and Crime. Неофіційний переклад українською мовою та публікація здійснені в рамках канадсько-українського Проекту підтримки судової реформи. – Київ, 2017. – 136 с.
- ▶ Висновок № 3 Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо принципів та правил, які регулюють професійну поведінку суддів, зокрема, питання етики, несумісної поведінки та безсторонності (від 19 листопада 2002 р.) / Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. – К.: ТОВ «Видавництво «Юстон», 2015. – С.132-148.
- ▶ Висновок № 19 Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо ролі голів судів (від 10 листопада 2016 р.). [Електронний ресурс]. Режим доступу: [https:// HYPERLINK «http://www.court.gov.ua» www.court.gov.ua](https://www.court.gov.ua)
- ▶ Кодекс професійної етики судді, затверджений XI черговим з'їздом суддів України 22 лютого 2013 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [https:// HYPERLINK «http://www.rsu.gov.ua» www.rsu.gov.ua](https://www.rsu.gov.ua)
- ▶ Коментар до Кодексу суддівської етики, затверджений Рішенням Ради суддів України від 04 лютого 2016 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [https:// HYPERLINK «http://www.rsu.gov.ua» www.rsu.gov.ua](https://www.rsu.gov.ua)
- ▶ Бути суддею // Л. Денисенко, О. Сироїд, І. Фадєєва, О. Шаповалова. – Київ, 2015. – С. 109-173.

ТЕМА 5: АДМІНІСТРУВАННЯ СУДІВ ТА КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ

План

- Організаційне та фінансове забезпечення діяльності органів судової влади.
- Адміністрування діяльності судів.
- Адміністрування Єдиного державного реєстру судових рішень.
- Діяльність судової охорони.
- Корупційні ризики у сфері судового адміністрування.
- Антикорупційні програми та контроль їх виконання.

Викладач:

Андрій Бойко

Література

- 👁️ Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 р. зі змінами і доповненнями станом на 31 жовтня 2019 р. - Відомості Верховної Ради України, 2016, №31, ст.545. – Ст.ст. 151-154.
- 👁️ Положення про Державну судову адміністрацію України, затверджене рішенням Вищої ради правосуддя від 17 січня 2019 р. №141/0/15-19. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [https:// www.aj.court.gov.ua](https://www.aj.court.gov.ua)

ТЕМА 6: ВИКРИТТЯ ТА ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ЗДІЙСНЕННЯМ СУДДЕЮ ПРАВОСУДДЯ

План

- ▶ Зовнішній вплив на здійснення правосуддя: особливості проявів.
- ▶ Корупційні зв'язки суддів з адвокатами та працівниками органів досудового розслідування.
- ▶ Шляхи протидії корупції серед суддів у зв'язку із здійсненням правосуддя.

 Викладач:
Андрій Бойко

Література

- ▶ Четвертий раунд оцінювання. Запобігання корупції серед народних депутатів, прокурорів, та суддів. Звіт за результатами оцінки. Україна. Ухвалено на 76- пленарному засіданні GRECO (Страсбург, 19-23 червня 2017 р.). – 73 с.

ТЕМА 7.

ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУДДІВ

План

- ⦿ Дисциплінарна відповідальність суддів та судова незалежність: проблеми узгодження.
- ⦿ Матеріально-правові підстави дисциплінарної відповідальності суддів.
- ⦿ Порядок притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності.
- ⦿ Корупційні ризики в процесі притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності.
- ⦿ Кримінальна відповідальність суддів.

Викладач:

Андрій Бойко

Література

- ⦿ Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 р. зі змінами і доповненнями станом на 31 жовтня 2019 р. - Відомості Верховної Ради України, 2016, №31, ст.545. – Ст.ст. 106-111.
- ⦿ Закон України «Про Вищу раду правосуддя» від 21 грудня 2016 р. зі змінами і доповненнями станом на 31 жовтня 2019 р. - Відомості Верховної Ради України, 2017, №7-8, ст.50. – Ст.ст. 42-54.
- ⦿ Овчаренко О. М. Теоретико-прикладні проблеми інституту юридичної відповідальності судді: монографія /О. М. Овчаренко. – Х.: Юрайт, 2017. – 624 с.
- ⦿ Незалежність і юридична відповідальність суддів як гарантія верховенства права : монографія / О. Верба-Сидор, О. Овчаренко, Т. Пашук, С. Рабінович ; [за заг. ред. П. Рабіновича]. – Львів : Сполом, 2019. – 388 с.
- ⦿ Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – 11-те вид., переробл. та допов. – Київ : ВД «Дакор», 2019. (Коментар до ст. 375. – С.1210 -1212).2

ТЕМА 8: ДОВІРА СУСПІЛЬСТВА ДО СУДУ ТА УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ЗАПОБІГАННІ КОРУПЦІЇ СЕРЕД СУДДІВ

План

- 👁️ Прозорість та відкритість правосуддя як складова підзвітності судової влади суспільству.
- 👁️ Комунікація суду з суспільством.
- 👁️ Участь громадськості у кваліфікаційному оцінюванні суддів.
- 👁️ Громадський моніторинг судів.
- 👁️ Участь громадськості у заходах щодо запобігання корупції серед суддів.

Викладач:

Андрій Бойко

Література

- 👁️ Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 р. зі змінами і доповненнями станом на 31 жовтня 2019 р. - Відомості Верховної Ради України, 2016, №31, ст.545. – Ст.ст. 87-88.
- 👁️ Громадський моніторинг судів: короткий посібник для організацій громадянського суспільства / Франчук С.І., Сенік Ю.А., Яблонська Т.С., Биченко А.А., Бібік Т.Ю. – Київ, 2014. – 50 с.

ЛЕКТОРИ КУРСУ

Андрій Бойко —

д.ю.н., професор, професор кафедри кримінального та кримінального процесуального права Національного університету «Києво-Могилянська академія», автор понад ста наукових робіт; з 2015 по 2019 р.р. – член Вищої ради правосуддя. Наукові інтереси: злочини проти правосуддя, детермінація та запобігання економічної злочинності та корупції, дисциплінарна відповідальність суддів.

Контактна інформація: boykolnu@gmail.com

#acrecstudy

Київ